

مکتبہ اسلامیہ

۱۸ نجی سنہ

۱۵ شعبان ۱۳۱۵

جزء ۷۶ : عدد

موادّ شتی

حالبوکه . مادامکه

بعض ادبامز : حالبوکه . مادامکه و امثالی کلمات مزجیه بی (حال بوکه . مادام که)
 طرزنده آری آری نقش ایتمگی التزام ایدیورلر . بۇ نیچون ؟ شبهه یوق که الفاظ .
 عربیه بی اقبر الفاظله قارشیدر مامق ایچون . مع مافیه کلمات مزبوره طویدن بر معنی
 افاده ایدر صورتده مخلوط اوله رق ادوات ربط اولمق اوزره استعمال ایدلمکده
 اقللمرینه نظراً شو تعلیلله محل قالماز . زیرا اتحاد معنی وصل حروفی ایجاب ایدر .
 نته کیم کلمات مزبوره اخواتی ده وصل حروف ایله ترسیم ایدیورزده مثلاً : امکدار .
 اولبابده . ایشگذار . (تابی داله قلب ایده رک) یولداس . قونداس . حسیدله .
 بۇ جهتله الخ طرزنده یازیورز .

سوز سوزی آچار ؛ شو مناسبتله املا حقنده بوراده بر ایکی سوز سویلیلم :
 بز علی الاکثر بر عبارتی . اق عبارتی تشکیل ایدن اجزا و کلماتک صور و اشکالی
 وسطیتله دکل . او کلمات و اجزایی اولجه اوکر نمش . بلکه مش بولمقلغمز یاردمیه
 اوقورز . کویاکه صحائف اوراقده چیزلمش خطوط مخصوصه نك دلالت و ارشاد لر یله
 محفوظات ذهنیه مزى تلاوت ایتمش اولیورز . هیأت و اوزانسه اولجه اطلاعمر
 بولمیان کلمات عربیه و فارسیه دن . کلمات اجنبیه دن بر عبارده ترکیب ایتسه ک آنی طوغریجه
 اوقومق همان همان عديم الامکاندر . بونلر شویله طورسون ؛ دوکاسیمش (۱)
 چمقرق (۲) زوندرك (۳) کونی (۴) قوزای (۵) و امثالی اولوب استمالدن

- (۱) کوسنیمکه ارککه طالب اولان اینک . (۲) تشکدن سوزیکمی اولان باغچه قوغه سی .
 (۳) جان . روح . (۴) گونش گورن بر . شمس آباد . (۵) گونش آلمان بر .

مهمجور و یا خود نادر آ مستعمل بولنان کلماتزدن بر عبارہ یاسسق بونی بیلہ درستیجہ
 او قومق میسر اقلہ ماز . بونجہ غلطات . بؤ غلطانہ میدان ویر مامک ایچون بونجہ
 مؤاخذات . بونجہ تصحیحات ہپ شومنبعدن ظہور ایدیور . ایشتہ بؤ گبی احوالک
 ملاحظہ سیدرکہ یارم عصردن متجاوز بر مدت وفیرہ دنبری املا مزک تنسیق و اصلاحی
 چارہ لرینی دؤ شونمگہ سبب اولدی . فقط املا مزک دوزلمسی یولسده وقوعہ گلن
 شو دوشونجہ لر . تشبثراطرافلی بر محاکمہ . بر اساس قویہ مستند اقلیہ رق راست
 گاہہ سانخ اولان بر خاطرہ یی ہان انتخاب و ترجیح ایلہ او خاطرہ خیالناوای ترسیمدن
 عبارت بولمغلہ . خطمز ایچون بونلردن بر نتیجہ حسنہ استحصالی قابل اولہ مدقندن
 بشقہ . دفعی آرزو ایدی لان بر محذوری بیك محذور قارشیلادی . نہایت شونتسیق .
 املا خصوصی . سعدینک :

ہرکہ آمد عمارتی نوساخت
 رفت و منزل بدیگری پرداخت
 وان دکر پخت همچین ہوسی
 وین عمارت بسر نبرد کسی

کفتہ عارفانہ سنہ نظیرہ دینہ جک بر حالہ گلدی . بؤ میدان تجربہ یہ آتیلانلر یواش
 یواش گیرو چکلہ مگہ باشلادی : و ہلہ بعض نوہوسانک اشکالی غریب . فائدہ سی
 معدوم . مضرتی متحقق املالری . واوزرلرندہ حق استاد اولیان بعض کسانک
 دخی شو کشاکش املادن بالاستفادہ قواعد مؤسسہ و اصول معرو فہ ایلہ مضبوط
 کلمات عربیہ قاعدہ شکنانہ تخطیلری آرمہ قاریشجہ . تنسیقات املا یرینہ بعض
 ادبامزک تعبیری وجہلہ تخریبات قائم اولدینی کورلمگہ اولجہ تنسیق خطسر آمدانندن
 بولنان ذوات . شمدی املای قدیمک برنجی محافظہ کارانندن اولدیلر . مع مافیہ املا مز
 حقندہ کی بؤ ورزشلر بسبتون یہودہ اولمدی . نیچہ افاضلک لسان حقندہ کی
 آراوتدقیقاتی دیکلہ مک شرفیلہ بکام اولدق . نیچہ ناقص ملاحظہ لر اکمل ایدلدی .
 بؤ وسیلہ ایلہ کملرک مأخذلریلہ معانی اولہ سننی تفتیش و تحریریہ چیغیر آچلدی .
 املانک قاعدہ و اشتقاق ایلہ انضباط آلتہ آلمسنہ یول بولندی . والحاصل وضوح

رسم خط ایله حسن بیان ایچون استقبلاً بر تکمل حصوله مؤرده رسان وامل فشان اولدی . بۇ تکملک حقیقه حصولنی تبشیر ایدمک شئی ایسه معارف نظارت جلیله سنده انعقاد ایدمک بر هیئت فاضله رسمیه در .

بحثک تمیقنی بویله بر هیئت فاضله ناک همته حواله ایله شمیدیک بر زمین مذاکره حاضر لامق قبیلندن اولمق اوزره غلطات مستعمله نی اله آلم . معلوم اولدیی اوزره جهله عوام آرمسند (الف ایله) مامور ، (جمع مقامنده تثنیه صیغه سیله) مأمورین ، (مفرد مقامنده) موتی . زنکته . بالفروخت . موقه . اقطار . عطار . مطبق . مطبخ . آش ایرمه (آش یرمه) (واولک تلفظیله) فارسی خوان . فارسیجه . آی مهتابی مردیون (نردبان) ، چیرک (چاریک) . انتها (انتهی) ، خوشاف (خوشاب) و سائر و سائر کبی ذوقاً منفور و بالوجوه احتیاجدن عاری بر طاقم غلطات فاحشه واردرکه بؤصنف غلطات بالاتفاق مردوددر . بۇ عیب ایله آلوده بولسانلر هیچ بر وجهله معذور کوريله مزله . بونلری معذور کورر سهك لسان بزى معذور کورمز ، اولوقت موی زنگی کبی قاریشور . (۱)

بر صنفی ده واردرکه تدقیقات لسانییه تخصص ایدنلردن ماعدا بالجمله خواص و عوامه اصل صحیحلری نامعلوم اولمغله کندیلری صحیح اوله رق طائلشدر : (شاذروان) دن شاذروان . (جرن) دن قورنه (دیاربکر و سیواس طرفلرنده کرن دیرلرکه اصلته ده زیاده آندیرر) ، (عیبه) دن هکبه ، (لحم) دن لهمله مک . (فرقار) دن فارفاره و سائر کبی . اصللری اونودلش و کندیلری مفردات لسان حکمنی آلمش بولنان بؤصنف غلطاتک فرضا اشعارده ضرورت وزن کبی بر سبب اولمدیجه اصللرنی التزام ایلمک صرف داعیه تفرده مبتنی بولنه جغندن بالاتفاق کندیلری مقبول

(۱) هر لسانده اولدیی کبی لسانزده دخی محرفات استعمالنه جواز واردر . مردیون کبی . چرجیوه کبی ، قابور کبی ، الفاظ محرفه غلطات عوام صرسته گجه مز . بؤکبی کلانی خواصده استعمال ایدر . حتی تقریرده اولدیی کبی تحریرده دخی بؤصورتله قولالاور . بر طاقی ده واردرکه مکالماتده محرفاً ایراد اولنه رق محرفاتده اصللری اوزره طوغری یازیلور . چاریک ، بنجشنبه کبی که چیرک ، پرشنه دیرز . (لطایع) .

و اصلری مردوددر . داعیه تفرّدله بونلرک اصللریخی استعمال ایدنلر هیچ بروقت
مظهر سایاش و آفرین اوله مازلر .

برقسم ده و اردر که اصلری معلوم، فقط یا بشقه معنالرده استعمال اولمشدر :
احتمال قوی معناسنه (غالباً) طمعکار معناسنه (خسیس) خشنود و مسرور معناسنه
(ممنون) قیدسز معناسنه (لایالی) مضرت و منفعت . نیک و بد معنالرینه (له ، علیه)
چوق ، بول . مبذول معناسنه (کمره) خراب و بیاب معناسنه (کن فیکون) حیوان
معهود معناسنه (مرکب) گبی بؤ قسم ایچنده معانی اصلیه ناک تخصیص ایدلمش
و یامشاهت و دیگر علاقه لره مبنی توسیع و نقل ایدلمش اولانلری ده بولندیغندن بومقوله لر
حقنده علی الاطلاق غلط تعبیرینک بیله استعمالی پکده جائز کوریله مز ؛ یاخود
املالری تحریف ایدلمشدر : (بداءة) دن بدایت ، (مومالیه) دن مومی الیه ،
(مثقب) دن ماتقب ، (مخزن) دن مغازن واسطه سیله (۱) مغازه ، (اغربال) دن قابور
(همزه ناک کسره سیله . احکام) ایرینه تحکیم ، (بدائع) ایرینه بدایع گبی ؛ یاخود
تصرفلری تغیر ایدلمشدر : (تودیع) دن مودوع ، (توقیف) دن موقوف
تسریر یرنده (سرور) گبی ؛ یاخود مخارج حروفی دکشدرلمشدر : ماضی ، رمضان ،
بعض ، احضاریه ، حضرت ، ضعف گبی ؛ یاخود عددجه دکشدرلمشدر ، یعنی جمع
ایکن مفرد اوله رق دخی استعمال اولمشلردر : (فلان ذات محکمه اعضاساندن)
دینلدیگی گبی (فلان محکمه ده اعضادر) دخی دینیلور . (فلان واقفک اولاندن)
دینلدیگی گبی (آه اولادم !) دخی دینیلور ؛ جگر یاره سی ایچون صحه زن تحسر
بولان هیچ بر بذر و یا مادر یوقدر که طبیعت کندیسنی (آه و لدم !) دیه فریاده
سوق ایتسون . یاخود صدالری تغیر ایدلمشدر . مثلاً : قاضی ، خلق ، قدر گبی
کلماتی اسلوب عربی و فارسی اوزره قوللانمیؤبده اسلوب ترکی اوزره استعمال
ایلدیگمز وقت صدالری اویر اسالییده کی صدالرینه بکزه مز . (کتاب القاضی -
الی القاضی) یاخود (قاضی بلده) یاخود (السنه خلق اقلام حق در) یاخود
(قدر معروفی تجاوز ایتمالی) امثالی تراکیده کلمات مزبوره کنندی صدالریله

اوقۇنۇرلۇدە (حلب قاضىسى) ياخۇد (خەلقك دېلنە دوشدى) ياخۇد (شۇقۇدر
 وارەكە ..) كېيىن تەركىيلەرك اۆلەكەندە قاف وصادك مدلى قەئەتقەلەرە . صكرە كىلرەدە
 ايسە صوت خفیف صوت ثقیله تحول ایدر . ياخۇد اصللری كېيىن یازلەقلری حالەدە
 یالكر تلفظلری تحریف اۆلنۇر . یوقاریدە كچن : چاریك . زردبان . خوشاب ایلە
 بىجىشەنە . مسودە كېيىن بۆیلەجە اصللری اوزرە نقش و ترسیم اۆلەنەقلری حالەدە
 چیرك . مردیون . خوشاف . پرشنە . اسینك سكونی . واوك قحی . دالك تشدیدیلە
 مسودە دیە تلفظ اۆلنۇرلر . بۇ قسم غلطات دخى ایكنجى صنف قیراطنەدەدرەكە
 ھانگی معنی . ھانگی املا . ھانگی مخرج ھانگی تلفظ ایلە شایع اولمشلرسە اۆیلەجە
 بالاتفاق قبول اۆلنمشلردە . و سەرد ایلدیگمىز معانى و مواد مختلفەنك لب و خلاصە سنى
 محتوی اۆلەرق دھا حال صغر مزدنبرى منقۇش حافظە مەز بولسان « غلط مشهور
 لغت فصیحەدن اولادر » حكیمىە سىلە بۇ ایكى صنف غلطاتە رمىز و اشارت ایدلمشدر .
 فقط یركروە غلطات دھا واردركە موضع مناقشە . محل نزاع بۇنلردە ایشتە
 بۇنلردركە فكلرلى دوچار حیرت . قملری ساحۂ بیضای قرطاسدە جولاندن منع
 ایدر . بۇكروہ عوامككى كېيىن مستغن عنہا دگلدر : افادە . مقصد . قوت معنی آنلرك
 استعمالە عرض افتقار ایلر . لکن اجلہ ادبا آرمەندە قبوللری تقرر ایلدیگەندىن
 استعمال ایتسەك تجھیل . تخطئە . عتاب . مناقشە . تھكم كېيىن احوال ھولناكە طوطلق
 قورقوسى وار : احتراز ایدلسە بیان . حسن بیان . وضوح بیان . قوت بیان فدا
 ایدلمش اۆلەجق . بر تلاطم امواجكە نہ ذھندە استقرار . نہ خامۂ شوریدە سەردە
 حرکت و جولانە اقتدار وار ! (اوز باوز) یازمە . دیمە بوگا مرادف نہ بولوب
 یازملى سويلەملى . (كون بگون) یازمە . دیمە (كوندن كونه) قوتندە اۆلكنە ھیچ
 معادلى ؟ (حسیات) یازمە . دیمە طبعك تقریر و تحریردە استلاف ایلدیگی شو
 لفظدن سەوق طبعە قارشو عدول ایتك ایچون . بۇ مقولە الفاظى دوشۇنمەكە
 مساعد اولیان خطاباتندە سلسلە انتظام فكلر منقطع اولماز مى ؟ بر بحثك تقریرندە
 ذھن چاغل چاغل آقوب طۇررکن آنی بردنبرە بشقە بر شیلە مشغول ایتك
 شەھەسز روا دگلدر . (دھا اعلا . دھا احق . دھا الزم) یازمە . دیمە — بۇمئللو

مقامانده صیغه عربیه نك متضمن اولدینی معنای تفضیل ایله اکتفا اولنسه . افاده قوتی . حس ذوقنی آلبورمی ؟ [جاناور] یازمیثوب [جانور] یازم . بوننگله یرتجی حیوان ویا حیوان معهود مقصدینی تفهیم قابل اولورمی ؟

فقیره قالورسه غلطات فاحشه عوام کی مستغن عنها اولمیثوب بالعکس افاده وتفهیم . وضوح وقوت معنی کی الجا آتله استعماللرینه احتیاج شدید بولنهرق سوق طبیعتله سوبله نن بؤ صنف غلطات دوچار انتقاد اولماملی در ؛ سالف العرض « غلط مشهور لغت فصیحهدن اولادر » جمله عارفانه سی ده بونی کوستریور . والله اعلم بالصواب .

سائر — بقیه

مترجم دیرکه مصباحدن وامهات سائرهدن فهم اولنیدینی اوزره ازهریدن منقولدرکه سائر کلهسی باقی وبقیه معناسنهدر . سوار مادهسندن مأخوذدر . جوهری سیر مادهسندن اخذ ایله جمیع معناسبله تفسیر ایلشدر . گویا که سیر ایله متصف اولان آنسبه دینوب بعده تعمیم اولمشدر . وبعضیلر سور بلدهدن اخذ ایلدیلر . واین ولاد تحقیقی اوزره گرچه . (سائر) بقیه معناسنه اقلوب لیکن فرقی بودرکه (سائر) باقی کثیرده و (بقیه) باقی قلیلده مستملدر : مثلاً کتابک بر جزوینی آلوب سائرینی ترک ایلدم دینور . بقیهسی دینمز . وحریری درة الفواصده بؤمعنی تحقیق . وشهاب شرحنده تدقیق انیق ایلشدر . فلیراجع

(من ترجمة القاموس لعاصم افندی)

هرج و مرج

قارش مورش . قرقشلق . ناس بربرینه گیرشمک . نزاع و قتال هنگامهسنه دوشمک معناسنده مستعمل بر تعبیردر . عربجهدن کلهدر . بؤ تعبیری تشکیل ایدن معطوف علیه ایله معطوفدن هربری اختلاط و اضطراب معناسنه گلور . هرج .

هانك قىچى وړانك سىكونيله در . مرج ، قىچىن ايله در ، فقط بۇ تعبيرده مزاجه
 و مشاكليه مېنى اوده اشى گې رانك سىكونيله تلفظ اولنور . قاموسده شويله
 ذكر اولغىشدر : « وعربلر ا بينهم هراج ومرج ا ديرلر كه ا بينهم اختلاط وتهویش
 واضطراب ا معناسنده در ، بۇنده رانك سكونى ا هراج ا گلهسته مشاكليه مېنىدر »
 عجملرده بۇ تعبيرى عربلردن آلەرق قوللانغىشلردر ، فقط آنلر اتباع قىيلىندن
 اولق اوزره واوسنر ا هراج مرج ا ديه استعمال ايدرلر .

بز واوايله ده استعمال ايدرز ، واوسزده ؛ لکن شايع اولان اولكيدر ، اصلنه موافق
 بۇلنديغى ايچون راجح اولانده بۇدر . شۇ حالده تعبير مذكورى واوايله استعمال
 ايدن بر محرم مؤاخذه دكل ، شايع راجحه اتباع ايتمش اولديغى ايچون تقديره سزادر .

حشمتا — نديما

عربى وفارسى گدلرلك آخرلرينه علاوه قانور بعض الفلر وارد كه آنلرلك معناده قطعاً
 مدخللرى يوقدر ، آنجق تحسین كلام ايچون گتوريلور . بۇ مقوله الفه الف زائده
 ديسور . برهان قاطعهده شويله ذكر اولغىشدر : « آلتنجى نوع ، الف زائده در كه قطعاً جهت
 معناده مدخلى اوليوب همين تحسین كلام ايچون مزیده قانور : سلطانیا و درویشیا گې »
 قوجه راغب پاشانك :

حشمتا من یشاشون پیر اولسون

ندیم مرحومك :

بۇكون يك سرفراز وشادمان كوردم نديمايى

مصرعلرنده كوردليكى اوزره بۇ قبيل الفلر يرينه دوشونجه سوزى نه قدر تزيين
 ايديتور ، آكا نصل بر شيوه وظرافت قاتيتور ! (۱)

(۱) راغب پاشا عادتاً تلفظده [آغايه] مائلى اولديغى ايچون حشمتله اكلكك مقصديه
 سويله مشدر . نديم ايسه [نديمايى] شېه سوزنى املادن بشقه بر فكره وهله اويله ظرافته
 فلانه مستند دگلدر . [للطابع]

اعتراض غیر وارد

بر ادیجزك « ماهیات علوم یازمقدمه یالکتر سنك دكل . هیمزك طومزك جهلی مانعدر . » جمله سنه . دیگر بر ادیجز طرفدن . تغلیب قاعده سنه نظراً شؤ عبارده (جهلی) مقامنده (جهلنز) دینك لازم گلوردی دیه اعتراض ایدلمشده هم تغلیب قاعده سنه رعایت ایدلمش . هم وارد گوریلن غیر وارد بولمشددر . تغلیب کوزه دلمشددر : چونکه (جهلك) دكل (جهلی) دیمش . اعتراض توجه ایتمز : زیرا عباره (بزم جهلی) دكل (هیمزك جهلی) صورتنددر : (بزم رأیمز) ایله (هیمزك رأی) آره سنده فرق وارددر . مضاف الیه صرف ضمیر متکلم ویا ضمیر مخاطب اولورسه اولوقت مضافهده اداة تکلم ویا اداة خطاب لاحق اولور . اما مضاف الیه صرف ضمیر متکلم ویا ضمیر مخاطب اولمیؤبدده مانحن فیه مزده اولدینی اوزره دیگر اداتله ویا بر اسم ظاهرله قاریشق بولنورسه اقالده مصافك آخرینه (ی) گلور .

درسمادت استیناف محکمه سی اعضاسندن

حق

